
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ДОХОДІВ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

*Андрікевич Юрій Володимирович,
студент магістратури юридичного факультету
Національного університету державної
податкової служби України*

Проблеми доходів місцевих фінансів в Україні набули великої гостроти. Хронічна нестача грошей, фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходних джерел стали проблемою загальнодержавної ваги. Як наслідок, на місцях не вирішуються найбільш життєві проблеми людей, занепадають місцеве господарство, соціально-культурна сфера, освіта, охорона здоров'я, погіршується стан доріг та інших засобів комунікації. До цього додається ще й надзвичайно неефективна, збанкрутіла система менеджменту як у центрі, так і на місцях, що базується на старих управлінських традиціях, коли все намагалися вирішувати з єдиного центру.

Значимо, що доходи місцевого бюджету – це всі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України [1, 5]. Доходи місцевих бюджетів залежно від методів їх закріплення за місцевими бюджетами поділяються на власні, закріплені та регульовані.

Аналіз проблем місцевих бюджетів України, а також теорії та практики побудови багаторівневих бюджетних систем у країнах з ринковою економікою дозволяє зробити висновок, що існуюча система місцевих фінансів, а саме такий її структурний елемент як доходи, має ряд серйозних недоліків:

- 1) висока ступінь концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих для населення завдань;
- 2) регульовані доходи відіграють домінуючу роль у структурі надходжень до регіональних і місцевих бюджетів, в той час як частка власних та закріплених за територіями податкових платежів низька;
- 3) практично щорічна зміна видів податків, що зараховуються до місцевих бюджетів;
- 4) відсутність єдиних та досить стабільних нормативів (наприклад, на кілька років) відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів;
- 5) відсутність єдиних правил ув'язки доходів місцевих бюджетів і регіональних податкових надходжень, а також науково обгрунтованої методики міжрегіонального перерозподілу доходів [3].

На нашу думку, виходом із сучасної проблеми місцевих фінансів і покращенням якості нашого життя є проведення відповідних реформ в системі місцевих фінансів України. Насамперед, слід надати можливість органам місцевого самоврядування акумулювати у своїх бюджетах більше коштів, тобто збільшити частку власних і закріплених доходів до тієї межі, щоб таку категорію доходів як регульовані усунути взагалі, і цим самим уникнути зайвого руху коштів з державного бюджету до місцевих. Необхідно втілювати в життя позитивні сторони державно-правового експерименту розвитку місцевого самоврядування в містах Ірпінь, Буча, селищах Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області. Наприклад: при проведенні даного експерименту така категорія доходів як регульовані була відсутня, адже всі зібрані відповідно до Закону України «Про державно-правовий експеримент

розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області» прибутки даного регіону в необхідній кількості залишалися у місцевому бюджеті. Також, слід підвищити ефективність використання доходів місцевих бюджетів, посилити контроль за їх використанням та втілити в звичайну практику настання відповідальності за зловживання місцевими фінансовими ресурсами. Важливою реформою сьогодення повинно стати застосування у вітчизняній системі місцевого оподаткування європейського досвіду із системи оподаткування, щоб місцеві податки і збори, як і в інших європейських країнах, стали основним дохідним джерелом місцевих бюджетів.

Тому, реформуючи систему місцевого оподаткування, потрібно, насамперед, змінити ставлення до місцевих податків і зборів і не розглядати їх як другорядні податки в складі системи оподаткування [6, 161].

Ми погоджуємось із думкою Павлюк К.В., що необхідно підвищити роль екологічних місцевих податків, зокрема ввести збір на збирання та утилізацію сміття; запровадити внески на охорону здоров'я в екологічно неблагополучних районах [5, 37].

Актуальними щодо реформування системи місцевих фінансів є заветовані Президентом України зміни до Бюджетного кодексу України, прийняті Верховною Радою України 23 червня 2009 року. В них планується розширити дохідну базу місцевих бюджетів.

До місцевих бюджетів передано частину коштів державного бюджету: плату за ліцензії й сертифікати, державну реєстрацію; збір за спеціальне використання водних ресурсів загальнодержавного значення; плату за використання інших природних ресурсів; плату за надані в оренду ставки, що знаходяться в басейнах річок загальнодержавного значення; частину збору за забруднення навколишнього природного середовища. Крім того, до доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, віднесено в повному обсязі плату за землю, надходження адміністративних штрафів, плату за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, податок на нерухомість, що зараховуватимуться до бюджетів місцевого самоврядування. Поряд із цим встановлено зарахування в повному обсязі податку з власників наземних транспортних засобів до доходів бюджетів місцевого самоврядування, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, та передбачено спрямування таких коштів виключно на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг у населених пунктах, що належить до комунальної власності, а також на потреби дорожнього господарства за напрямками, визначеними відповідно миськими, сільськими й селищними радами [4, 12].

Однак значно розширювати місцеві податки і збори, на наш погляд, недоцільно: у західноєвропейських країнах, а також у США і Канаді існує, як правило, три-п'ять основних місцевих податків, у тому числі два-три податки, що забезпечують переважну частку надходжень місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: прийнятий 21 червня 2001 року (Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37-38. – ст. 189). – К.: «Велес», 2008. – 64 с.;
2. Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2352-III // Відомості Верховної Ради **України**. – 2001. – № 29. – ст. 138;

3. Бураковський І. Реформа місцевих фінансів та міжбюджетних відносин в Україні: вісім проблемних питань // Економічні реформи сьогодні. – 2001. – № 38 // Режим доступу до сайту: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1808&mode=thread&order=0&thold=0>;

4. Мярковський А.І. Бюджетний кодекс України в контексті бюджетної реформи // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 3-18;

5. Павлюк К.В. Форми доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 24-37;

6. Петленко Ю.В., Рожко О.Д. Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій. – К.: Кондор, 2003. – 282 с.

***Науковий керівник** – Касьяненко Л.М., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри фінансового права юридичного факультету Національного університету державної податкової служби України.*